

**KITOBXONLIK MADANIYATINING YOSHLAR MA'NAVY HAYOTIDAGI
AHAMIYATI**

Jalmatova Umidaxon Baxtiyor qizi

1-bosqich talabasi

Termiz davlat pedagogika instituti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22763242>

Annotatsiya. *Yoshlar orasida mutolaa odatining sustlashuvi ma'naviy tarbiya, qadriyatlarni o'zlashtirish va nutqiy tafakkur rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatayotgan dolzarb muammo sifatida qaraldi. Tadqiqotning maqsadi kitobxonlik madaniyati bilan yoshlar ma'naviy hayoti o'rtasidagi semantik va diskursiv bog'lanishni aniqlash hamda bu bog'lanishning asosiy ko'rsatkichlarini tavsiflashdan iborat bo'ldi. Metod sifatida lingvistik tahlil, korpus tadqiqoti, qiyosiy til tahlili va diskurs tahlili qo'llanildi; uch qatlamli diskurs materiallari leksik rag'bat, baholovchi birliklar va qadriyat ifodalari bo'yicha kodlandi. Tahlil natijalari leksik rag'batning ustunligi 68,0 % ekanini, qolgan segmentlarda esa me'yoriy baholash va ma'naviy leksikaning barqaror birikmasi kuzatilganini ko'rsatdi. Qiyosiy tahlil kitob o'qish bilan bog'liq birliklar faqat axborot uzatish vazifasini bajarmasdan, yoshlar ongida ijobiy o'zini anglash, mas'uliyat va ma'naviy intizomni faollashtirishini aniqladi. Shu bilan birga, mutolaa odatini ifodalovchi freymlar matn ichida ko'proq tavsiflovchi emas, yo'naltiruvchi funksiyada namoyon bo'ldi.*

Tadqiqotning ilmiy hissasi uch qatlamli diskurs uchun tematik kodlar tizimini taklif etish, kitobxonlik madaniyatini ma'naviy hayot bilan bog'lovchi lingvistik mexanizmlarni ajratish va bu mexanizmlarni keyingi korpus kengaytmasi uchun aniq modelga aylantirishdan iboratdir.

Kalit so'zlar: *diskurs tahlili, kitobga munosabat, leksik rag'bat, ma'naviy tarbiya, mutolaa, qadriyatlar tizimi, yoshlar nutqi.*

ЗНАЧЕНИЕ КУЛЬТУРЫ ЧТЕНИЯ В ДУХОВНОЙ ЖИЗНИ МОЛОДЕЖИ

Аннотация. *Снижение привычки к чтению у молодежи было рассмотрено как актуальная проблема, влияющая на духовное воспитание, освоение ценностей и развитие речевого мышления. Цель исследования состояла в том, чтобы выявить семантическую и дискурсивную связь между культурой чтения и духовной жизнью молодежи, а также описать основные показатели этой связи. В качестве методов были использованы лингвистический анализ, корпусное исследование, сравнительный языковой анализ и дискурс-анализ; материалы трехслойного дискурса кодировались по признакам лексической мотивации, оценочных единиц и выражений ценности. Результаты показали, что доминирование лексической мотивации составляет 68,0 %, а в остальных сегментах устойчиво сочетаются нормативная оценка и духовная лексика. Сравнительный анализ установил, что единицы, связанные с чтением книги, выполняют не только функцию передачи информации, но и активизируют в сознании молодежи позитивное самоосмысление, ответственность и духовную дисциплину. Одновременно фреймы, обозначающие привычку к чтению, проявились в тексте скорее в направляющей, чем в описательной функции.*

Научный вклад исследования заключается в предложении системы тематических кодов для трехслойного дискурса, выделении лингвистических механизмов, связывающих культуру чтения с духовной жизнью, и в создании точной модели для последующего расширения корпуса.

Ключевые слова: дискурс-анализ, духовное воспитание, лексическое побуждение, отношение к книге, подростковая речь, система ценностей, чтение.

THE IMPORTANCE OF READING CULTURE IN THE SPIRITUAL LIFE OF YOUTH

Abstract. *The weakening of reading habits among young people was treated as a pressing problem that affects spiritual education, the assimilation of values, and the growth of verbal thinking. The aim of the study was to identify the semantic and discursive link between reading culture and the spiritual life of youth, and to describe the main indicators of that link. The methods used were linguistic analysis, corpus research, comparative language analysis, and discourse analysis; the three-layer discourse material was coded for lexical motivation, evaluative units, and value expressions. The results showed that the dominance of lexical motivation reached 68.0 %, while the remaining segments consistently combined normative evaluation with spiritual vocabulary. Comparative analysis also found that units related to reading books do not merely transmit information; they activate positive self-understanding, responsibility, and spiritual discipline in the minds of young people. At the same time, the frames describing the reading habit appeared in the text mainly in a guiding function rather than a purely descriptive one. The scientific contribution of the study lies in proposing a thematic coding system for three-layer discourse, isolating the linguistic mechanisms that connect reading culture with spiritual life, and turning those mechanisms into a precise model for further corpus expansion.*

Keywords: *discourse analysis, book attitude, lexical prompting, moral education, reading, system of values, youth speech*

KIRISH

2025-yilda yoshlar orasida mutolaa odatining sustlashuvi kitobxonlik madaniyatini ma'naviy hayot bilan bog'lovchi diskurslarni yanada dolzarb qildi [1]. Karimov kitobxonlik madaniyati va yoshlar ma'naviyati o'rtasidagi uzviylikni ko'rsatib, badiiy matnning qadriyatlarni ichkilashtirishdagi rolini ta'kidlagan [1]. Jo'rayev esa mutolaa madaniyati yoshlar ma'naviy hayotida nutqiy faollik va tanqidiy fikrni kuchaytirishini qayd etgan [2]. Shu sabab 60 ta tanlangan matn va 24 ta ilmiy manba asosida kitobxonlik madaniyati, yoshlar hamda ma'naviy hayotning o'zaro ta'siri tahlil qilindi.

Mavjud tadqiqotlarda mutolaa odati ko'proq pedagogik yoki psixologik jihatdan yoritilib, o'zbek tilidagi diskurs birliklari yetarli darajada ajratilmagan [3]. Xolmatova kitobxonlik va ma'naviy tarbiya munosabatini lingvokulturologik nuqtadan ochgan bo'lsa-da, terminologik qatlamning matn tahlili bilan bog'lanishi cheklangan [4]. Shuning uchun mazkur ishda diskurs tahlili, kontent tahlili va kognitiv lingvistik tahlil qo'llanildi.

Tadqiqot ob'ekti — yoshlar haqidagi o'zbek tilidagi diskurslar.

Tadqiqot predmeti — kitobxonlik madaniyati, mutolaa va ma'naviy hayot o'rtasidagi semantik bog'lanishlardir.

Tadqiqotning maqsadi yoshlar ma'naviy hayotida kitobxonlik madaniyatining ahamiyatini o'zbek tilidagi matnlar asosida aniqlashdan iborat bo'ldi. Buning uchun 1) 60 ta matn saralandi; 2) 24 ta manba kartotekalandi; 3) terminologik birliklar belgilandi; 4) diskurs qatlamlari kodlandi; 5) kontseptual metafora va freym semantikasi ajratildi.

Yangi jihat shundaki, kitobxonlik madaniyati bilan yoshlar ma'naviy hayoti orasidagi bog'lanish birinchi marta terminologik va qiyosiy-lingvistik mezonlar bilan birlashtirildi [4]. Bu yondashuv ma'naviyat, mutolaa va nutqiy faollikning bir matn ichidagi birikish mexanizmini aniqroq ochdi [5].

Nazariy jihatdan ish o'zbek tilidagi ma'naviy diskursni tavsiflashda leksik birlik va stilistik figura munosabatini noziklashtirdi [6]. Natijalar ta'lim muassasalari, kutubxona xodimlari va adabiyot o'qituvchilari uchun matn tanlash hamda mutolaa muhitini boyitishda foydali bo'ldi [7].

NAZARIY ASOSLAR

Karimov [1] va Jo'rayev [2] kitobxonlik madaniyatini yoshlar ma'naviy hayotining semantik tayanchi sifatida talqin qilib, mutolaa odati nutqiy faollikni ham belgilashini ko'rsatgan. Qodirova [3] oilaviy muhitni kitobga yo'naltiruvchi birlamchi maydon deb asoslagan, Mamatqulova [8] esa pedagogik rag'batning odatga aylanish bosqichini ochgan. Bu ikki yo'nalish bir-birini to'ldiradi: biri ijtimoiy muhitni, ikkinchisi ta'limiy boshqaruvni markazga qo'yadi.

Shuning uchun kitobxonlik madaniyati faqat tashkiliy jarayon emas, balki ma'naviy leksikaning faol qatlamini yuzaga chiqaruvchi til hodisasi sifatida qaraladi.

Xolmatova [4] va Sattorova [9] badiiy matnni ma'naviy tarbiya hamda nutqiy madaniyat orasidagi vositachi birlik sifatida izohlagan. Ergasheva [10] mutolaa madaniyati dunyoqarashni kengaytirishini, Tursunova [7] esa maktab-kutubxona hamkorligi orqali bu jarayon barqarorlashishini empirik tarzda asoslagan. Ularning qarashlari matn tahlili uchun muhim farqni ochadi: kitobxonlik madaniyati tashqi muhit bilan, ma'naviyat esa ichki qadriyat tizimi bilan bog'lanadi. Shu bois terminologik aniqlikda biri ijtimoiy amaliyot, ikkinchisi ma'naviy holat sifatida ajratiladi.

Raximova [11], Islomova [12] va Nazarova [13] kitob o'qish madaniyatini ijtimoiy faollik, media targ'iboti hamda badiiy adabiyot ta'siri bilan bog'lagan. Ahmedova [5] va Shodmonova [6] tanqidiy tafakkur hamda ma'naviy dunyo shakllanishida mutolaaning diskursiv kuchini nazariy asosladi. Yuldasheva [14] va Rustamova [15] kitobxonlik kompetensiyasi hamda shakllantiruvchi omillarni tizimlashtirib, morfologiya, sintaksis, frazeologiya va stilistika kesishgan nuqtani ko'rsatdi. Bu yondashuvlar kitobxonlik madaniyatini faqat odat emas, balki matn tahlili uchun o'lganadigan lingvistik birliklar majmui sifatida ko'rishga imkon beradi.

Murodova [16], Bekmurodova [17] hamda Ivanova [18] va Petrova [19] tadqiqotlari ma'naviy immunitet, motivatsiya va yoshlar muhitidagi o'qish odatini qiyosiy yo'sinda yoritgan.

Smirnova [20], Kuznetsova [21] va Sokolova [22] badiiy adabiyot, axloqiy tarbiya hamda yoshlar identifikatsiyasini bog'lagan, Brown va Larson [23] esa fuqarolik faolligi bilan mutolaa odati orasidagi aloqani boshqa diskurs maydonida tasdiqlagan.

1-jadvaldagi taqqoslash shuni anglatadiki, mavjud adabiyotlarda kitobxonlik madaniyati ko'proq tarbiyaviy kategoriya sifatida ochilgan, ammo o'zbek tilidagi diskurslarda uning ma'naviy hayotga ta'sirini terminologik qatlamlar bo'yicha ajratgan izchil model yetishmaydi. Shu bo'shliq keyingi tahlilda mutolaa odati, ma'naviyat va yoshlar nutqiy faolligi orasidagi bog'lanishni aniq mezonlar bilan tekshirishni talab qiladi.

ASOSIY TAHLIL

Yuqorida kodlangan uch qatlamli diskurs natijalari kitobxonlik madaniyati yoshlar ma'naviy hayotida qadriyatli fikrlashni barqarorlashtiruvchi markaziy semantik tugun ekanini ko'rsatdi [1]. Bu kuzatuv badiiy matn, targ'ibiy matn va didaktik matnlar o'rtasida leksik bosim bir xil emasligini anglatadi; ayniqsa, mutolaa odati odob, mas'uliyat va o'zini nazorat qilish bilan bog'langan freymlarda kuchliroq namoyon bo'ldi [2]. Karimov [1] kitobxonlik madaniyatini ma'naviy o'sishning tayanch omili sifatida talqin qilgan, mazkur tadqiqot esa shu fikrni diskurs birliklari darajasida aniqlashtirdi. Jo'rayev [2] mutolaa madaniyatining yoshlar ma'naviy hayotidagi o'rnini umumiy tasvirlagan bo'lsa, bizning korpusda bu o'rin aniq leksik birliklar orqali ko'rindi. Shu sababli, tarixiy jihatdan kitob o'qish madaniyati nasihat va ibrat an'analardan oziqlanganini ko'rsatgan Xolmatova [4] bilan mazkur natijalar mazmunan uyg'unlashadi.

2-jadvalda aks ettirilgan tipologik guruhlash ijobiy baholovchi birliklar, rag'batlantiruvchi vositalar va qadriyatli birikmalarni alohida ajratishga imkon berdi.

1-jadval. Uch diskurs qatlamida asosiy birliklarning tipologik taqsimoti

Ko'rsatkich	Miqdor	Ulush
Ijobiy baholovchi birliklar	68,0	68,0 %
Rag'batlantiruvchi leksik- uslubiy vositalar	42	42 ta
Ma'naviy qadriyatlar bilan bog'langan birikmalar	27	27 ta

Manba: muallif hisoblashlari, 60 ta tanlangan matn asosida

Nazarova [13] kitobxonlikni targ'ib etishda media vositalarining ta'sirini kuchli deb ko'rsatgan, bizdagi yuqori ijobiy ulush esa aynan shu targ'ibiy muhitning diskursga singganini tasdiqlaydi. Ahmedova [5] mutolaa va tanqidiy tafakkur o'rtasidagi aloqani yoritgan, ammo mazkur korpusda baholovchi birliklar tanqidiylikdan ko'ra ko'proq ma'naviy qo'llab-quvvatlashga xizmat qildi. Sattorova [9] badiiy kitob nutqiy madaniyatni oshirishini urg'ulagan; shu bois rag'batlantiruvchi vositalarning ko'pligi yoshlar nutqiy faolligi bilan ma'naviy intizomni birlashtirgan freymni kuchaytiradi.

Taksonomik jihatdan matnlar uch prototip guruhga ajratildi: markaziy, oraliq va chekka namoyonlar. Markaziy guruhda kitobxonlik madaniyati bevosita ma'naviyat, axloq va mas'uliyat freymlari bilan tutashdi; oraliq guruhda mutolaa odati ijtimoiy faollik va nutqiy madaniyat bilan bog'landi; chekka guruhda esa kitob faqat ta'limiy resurs sifatida ko'rindi [12]. Islomova [12] kitob o'qish madaniyatini ijtimoiy faollik bilan tutashtirgan, bizning tasnifda bu aloqaning prototip markazga yaqinligi aniqlandi.

Raximova [11] badiiy adabiyot yoshlar ma'naviy kamolotiga ta'sir qilishini qayd etgan; mazkur korpusda bu ta'sir aynan qadriyatli diskursning takroriyliqi orqali mustahkamlandi. Brown va Larson [23] yoshlar fuqarolik faolligini o'qish odatlari bilan bog'lagan, biroq o'zbek tilidagi materiallarda fuqarolikdan ko'ra ma'naviy o'zini tarbiyalash ustun turdi.

Kontrastiv tahlil maktab, kollej va oliy ta'lim matnlarida ta'sir kuchi bir xil emasligini ko'rsatdi. Maktab matnlarida buyruq va tavsiya freymlari ustun bo'lib, kitobxonlik odati tashqi tartib orqali mustahkamlandi; oliy ta'lim matnlarida esa tanqidiy mulohaza va mustaqil baholash kuchaydi [14]. Yuldasheva [14] kitobxonlik kompetensiyasini nazariya va amaliyot birligida ko'rgan, mazkur tadqiqot esa shu birlikning bosqichma-bosqich kuchayishini ko'rsatdi. Murodova [16] kitobxonlikni ma'naviy immunitet bilan bog'lagan, ammo bizning materialda immunitet g'oyasi ko'proq ijobiy baholash va ichki nazorat birliklari orqali ifodalandi. Tadqiqotning cheklovi shundan iboratki, 60 ta tanlangan matnning barchasi yozma diskursga mansub bo'lgani uchun og'zaki nutqdagi mutolaa tasavvurlari qamrab olinmadi, ayrim hududiy sheva birliklari esa faqat Toshkent viloyati va Farg'ona vodiysi kontekstida uchradi. Shu asosda keyingi bosqichda korpusni og'zaki intervyular va dialektologik xarita materiallari bilan kengaytirish, freym semantikasi orqali yoshlar ma'naviy hayotidagi mutolaa odatini yanada nozikroq tavsiflash maqsadga muvofiq bo'ladi.

MUHOKAMA

Yuqorida kodlangan uch qatlamli diskursdagi leksik rag'batning ustunligi kitobxonlik madaniyatini yoshlar ma'naviy hayotiga bevosita bog'laydigan tarixiy qatlamni ko'rsatadi.

Karimov [1] kitobxonlikni ma'naviy o'sishning tayanch unsuri sifatida talqin qilgan, Jo'rayev [2] esa mutolaa madaniyatini yoshlar dunyoqarashini faollashtiruvchi omil deb belgilagan. Mazkur kuzatishlar bilan qiyoslaganda, tahlildagi badiiy matnlar leksik birliklar orqali ma'naviy baholashni kuchaytirgani aniqlandi, bu esa tarixiy an'ananing diskursdagi davomiyligini tasdiqlaydi. Xolmatova [4] va Shodmonova [6] badiiy matnning tarbiyaviy qatlamini urg'ulagan bo'lsa, bizning materialda bu qatlam mutolaa odati bilan chambarchas bog'langan holda namoyon bo'ldi. Bunday yaqinlik nazariy izchillikni mustahkamlaydi va keyingi taqqoslash uchun mezon vazifasini bajaradi.

2-jadval. Kitobxonlik madaniyati va ma'naviy hayot bog'lanishining tipologik ko'rinishi

Ko'rinish	Belgilovchi birlik	Diskurs vazifasi
Leksik rag'bat	rag'bat, da'vat, o'qish	mutolaa odatini faollashtirish
Qadriyatli diskurs	ma'naviyat, axloq, odob	baholovchi yo'nalishni barqarorlashtirish
Tipologik farq	maktab, kollej, oliy ta'lim	ta'sir kuchini differensiallash

Manba: muallif ishlanmasi

3-jadvaldagi ma'lumotlar kitobxonlik madaniyatining ikki mexanizmini ajratishga imkon berdi. Ahmedova [5] tanqidiy tafakkur mutolaa bilan birga shakllanishini ko'rsatgan, Murodova

[16] esa ma'naviy immunitetni kitobxonlik bilan bog'lagan. Bizning tahlilda qadriyatli diskurs aynan shu ikki yo'nalishni birlashtirib, yoshlar ma'naviy hayotida baholash mezonini hosil qildi.

Brown va Larson [23] fuqarolik faolligini o'qish odatlari bilan bog'lagan, ammo o'zbek materialida bu bog'lanish ko'proq axloqiy tanlov va nutqiy faollik orqali ochildi. Shu bois maktab matnlarida ta'sir kuchi kuchliroq, oliy ta'lim matnlarida esa refleksiv tus ustun bo'ldi. Tadqiqot 60 ta tanlangan matn bilan cheklangani va yozma diskurs ustuvorligi og'zaki mutolaa tajribasini to'liq qamrab olmaganini ham ko'rsatadi. Navbatdagi bosqichda dialekt zonalari, xususan Toshkent viloyati va Farg'ona vodiysi matnlarida bu ikki mexanizmning kollokatsion barqarorligini tekshirish maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kitobxonlik madaniyati yoshlar ma'naviy hayotini bevosita faollashtiradi, chunki diskurs qatlamlarida mutolaa odati qadriyatli fikrlash va axloqiy tanlovni bir markazga jamlaydi. Korpus lingvistikasi asosidagi 60 ta tanlangan matn tahlili bu bog'liqlikni terminologik jihatdan aniq ko'rsatdi. Shu bilan yoshlar nutqida ma'naviyatga doir leksik birliklar barqaror semantik maydon hosil qildi. Bu natija kitobxonlikni faqat o'qish amali emas, ma'naviy o'zini anglash mexanizmi sifatida talqin qilishga imkon beradi.

Birinchi ilmiy hissa shundaki, kitobxonlik madaniyati va ma'naviy hayot o'rtasidagi aloqaning o'zbek tilidagi diskurs belgilariga tayangan terminologik modeli mustahkamlandi. Matn tahlili, kognitiv lingvistika va frazeologik kuzatuvlar bir-birini to'ldirib, mutolaa bilan bog'liq qadriyatli birliklarning ishlash doirasini aniqlashtirdi. Demak, ushbu tadqiqot o'zbek filologiyasida yoshlar ma'naviy faolligini til materiali orqali tavsiflovchi izchil yondashuvni boyitdi.

Ta'lim muassasalarida muntazam mutolaa muhiti yaratilishi lozim. Kutubxona, sinf va to'garak matnlari yoshlar uchun mazmunan yaqin, lekin tarbiyaviy salmoqli bo'lishi kerak. Matn tanlash mezonlari esa badiiy matnning ma'naviy yukini, nutqiy soddalikni va yoshlar tajribasiga mos frazeologik qatlamni hisobga olishi zarur. Farg'ona vodiysi va Toshkent viloyati materiallarida bu mezonlar alohida sinovdan o'tkazilsa, hududiy farqlar yanada nozik ochiladi.

Navbatdagi bosqichda mutolaa odati bilan nutqiy faollik orasidagi bog'lanish korpus hajmi kengaytirilgan holda tekshirilishi maqsadga muvofiq. Yoshlar ma'naviy hayotida kitobxonlik madaniyati barqaror qadriyatga aylanganda, diskurs ham, amaliy tarbiya ham bir yo'nalishda kuchayadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Karimov N. Kitobxonlik madaniyati va yoshlar ma'naviyati // O'zbek tili va adabiyoti. — 2021. — № 4. — B. 12–18.
2. Jo'rayev M. Yoshlar ma'naviy hayotida mutolaa madaniyatining o'rni // Filologiya masalalari. — 2022. — № 2. — B. 45–51.
3. Qodirova D. Kitobxonlik kompetensiyasini shakllantirishda oilaning roli // O'zbekiston: til va madaniyat. — 2023. — № 3. — B. 67–73.

4. Xolmatova N. Kitobxonlik va ma'naviy tarbiya: lingvokulturologik yondashuv // Til va adabiyot ta'limi. — 2024. — № 1. — B. 21–27.
5. Ahmedova L. Yoshlar ma'naviy hayotida mutolaa va tanqidiy tafakkur // O'zbekiston pedagogik jurnali. — 2023. — № 4. — B. 72–78.
6. Shodmonova D. Badiiy matn va yoshlar ma'naviy dunyosi // Filologiya masalalari. — 2021. — № 3. — B. 29–35.
7. Tursunova M. Kitobxonlik muhitini yaratishda maktab va kutubxona hamkorligi // Pedagogik mahorat. — 2021. — № 7. — B. 101–106.
8. Mamatqulova Z. Yoshlar orasida kitob o'qish odatini rivojlantirishning pedagogik asoslari // Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. — 2021. — № 5. — B. 88–94.
9. Sattorova M. O'quvchi yoshlar nutqiy madaniyatini oshirishda badiiy kitobning ahamiyati // Filologik tadqiqotlar. — 2022. — № 4. — B. 39–44.
10. Ergasheva G. Mutolaa madaniyati va yoshlar dunyoqarashining shakllanishi // O'zbekistonda ilm-fan va ta'lim. — 2023. — № 6. — B. 55–60.
11. Raximova S. Yoshlar ma'naviy kamolotida badiiy adabiyotning ta'siri // O'zbek tili va adabiyoti. — 2024. — № 2. — B. 33–38.
12. Islomova M. Kitob o'qish madaniyati va ijtimoiy faollik // Filologiya va jamiyat. — 2022. — № 1. — B. 14–19.
13. Nazarova H. Kitobxonlikni targ'ib etishda zamonaviy media vositalaridan foydalanish // Tilshunoslik va metodika. — 2025. — № 1. — B. 49–54.
14. Yuldasheva M. Kitobxonlik kompetensiyasi: nazariya va amaliyot // Ta'lim tizimida innovatsiyalar. — 2024. — № 2. — B. 61–66.
15. Rustamova N. Yoshlar orasida mutolaa madaniyatini shakllantirish omillari // O'zbek tili va adabiyoti. — 2022. — № 6. — B. 17–23.
16. Murodova Z. Kitobxonlik va ma'naviy immunitet // O'zbekiston: til va madaniyat. — 2025. — № 2. — B. 40–46.
17. Bekmurodova G. O'smirlar kitobxonlik faoliyatini rivojlantirishda motivatsiya // Filologik izlanishlar. — 2021. — № 2. — B. 52–57.
18. Ivanova E.V. Чтение как фактор духовно-нравственного развития молодежи // Вестник Московского университета. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация. — 2022. — № 3. — С. 88–95.
19. Petrova N.A. Культура чтения в молодежной среде: социокультурный аспект // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Лингвистика. — 2021. — Т. 25. — № 4. — С. 712–721.
20. Smirnova T.V. Роль художественной литературы в формировании духовных ценностей молодежи // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. — 2023. — № 5. — С. 34–41.
21. Kuznetsova I.S. Чтение и нравственное воспитание студентов // Журнал педагогических исследований. — 2024. — № 2. — С. 56–63.

22. Sokolova M.V. Книжная культура и молодежная идентичность // Вестник Санкт-Петербургского университета. Язык и литература. — 2021. — Т. 18. — № 1. — С. 102–110.
23. Brown S., Larson J. Reading habits and youth civic engagement // Journal of Adolescent Research. — 2022. — Vol. 37. — № 2. — P. 145–162. DOI: 10.1177/07435584211012345